

DERLEMECİLİĞİ VE ARŞİVCİLİĞİYLE TÜRK HALK MÜZİĞİ SANATÇISI KUBİLAY DÖKMETAŞ*

TURKISH FOLK MUSIC ARTIST KUBİLAY DÖKMETAŞ
AS A COMPILER AND ARCHIVIST

Can DOĞAN**
Koray İLGAR***
Aşkın ÇELİK****

ÖZ

Türk halk müziği sanatçıları, miras olarak aldıkları geleneksel halk kültürü ürünlerini korumaları ve yaşatmaları açısından oldukça değerlidirler. Belirli bir döngüyle devam eden bu kültür içerisinde Türk halk müziği, kendisinden beslenen ve kendisini taşıyan birçok sanatçı yetiştirmiş ve bu bağlamda pek çok sanatçı da Türk halk müziğinin gönüllü hizmetkârı olmuştur. Bu çalışmada kendisini Türk halk müziği kültürüne adayan Kubilay Dökmetaş konu edinilmiştir. Kubilay Dökmetaş, gerek Türk halk müziği alanındaki araştırmacı yönü, derlemeciliği ve gerekse arşivciliği ile halk müziğine hizmet eden değerli bir sanatçıdır. Çalışmada, yaşayan bir Türk halk müziği değeri olan Kubilay Dökmetaş'ın derlemeci ve arşivci yönlerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bununla birlikte, sanatçının Türk halk müziği arşivciliğine de dikkat çekilerek

* Bu makale 15.09.2022 tarihinde dergimize gönderilmiş; 21.09.2022 tarihinde hakemlere gönderilme işlemi gerçekleştirilmiş; 15.10.2022 tarihinde hakem raporlarının değerlendirilmesi sonucu yayın listesine dâhil edilmiştir.

Makaleye atf şekli; Can Doğan, Koray İlgar, Aşkın Çelik, Derlemeciliği ve Arşivciliğiyle Türk Halk Müziği Sanatçısı Kubilay Dökmetaş, *Karabük Türkoloji Dergisi*, Cilt/Sayı: 5-2 (2022), Karabük 2022, s. 121-154. ISSN 2667-7253/e-ISSN 2687-3885, DOI: 107596/katud.31122022.005

** Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü, can.dogan@ibu.edu.tr, 0000-0001-9165-4381

*** Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi, Devlet Konservatuarı, Müzik Bölümü, korayilgar@trabzon.edu.tr, 0000-0001-6820-6468

**** Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Demirci Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, a_celik36@hotmail.com, 0000-0003-4056-0371

genç müzisyenlerin bu alana teşvik edilmeleri sağlanmıştır. Nitel yöntem çerçevesinde yapılandırılan bu çalışma kapsamında literatür taraması ve görüşme teknikleri kullanılmış olup çalışma Kubilay Dökmetaş'ın biyografisi, derlemeciliği ve arşivciliği ile sınırlandırılmıştır. Araştırma kapsamında sanatçıya ait Türk halk müziği kültürünü yansıtan binlerce taş plak ve binlerce basılı kaynak olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bu doğrultuda, Kubilay Dökmetaş'ın hayatını Türk halk müziği kültürüne adadığı, THM repertuarına çok sayıda eserini aktarılmasında ve var olan müzik kültürünün muhafaza edilmesinde önemli katkılarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kubilay Dökmetaş, Türk Halk Müziği, Derlemecilik, Arşivcilik, Belgesel.

ABSTRACT

Turkish folk music artists are very valuable in terms of protecting and keeping alive the traditional folk culture products they inherited. Within this culture, which continues with a certain cycle, Turkish folk music has raised many artists who feed on and carry it, and in this context, many artists have become voluntary servants of Turkish folk music. This study focuses on Kubilay Dökmetaş, who devoted himself to Turkish folk music culture. Kubilay Dökmetaş is a valuable artist who serves folk music with his researcher, compiler and archivist aspect in the field of Turkish folk music. In this study, it is aimed to examine the compiler and archivist aspects of Kubilay Dökmetaş, a living Turkish folk music value. In addition, by drawing attention to the artist's archiving of Turkish folk music, young musicians were encouraged to this field. Within the scope of this study structured within the framework of qualitative method, literature review and interview techniques were used and the study was limited to Kubilay Dökmetaş's biography, compilation and archiving. Within the scope of the research, it was found that there are thousands of stone records and thousands of printed sources reflecting the Turkish folk music culture of the artist. In this direction, it was concluded that Kubilay Dökmetaş devoted his life to Turkish folk music culture and made significant contributions to the transfer of many works to the THM repertoire and the preservation of the existing music culture.

Keywords: Kubilay Dökmetaş, Turkish Folk Music, Compilation, Archiving, Documentary.

Giriş

Kubilay Dökmetaş, Sivas'ın Zara İlçesi'nin Sucak Köyü'nde 3 Temmuz 1956'da beş çocuklu bir ailenin üçüncü çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Ataları Kafkasya'dan göç etmiştir. Kubilay Dökmetaş'ın aslen Zaralı olan babası Cemalettin Dökmetaş Pamukpınar Köy Enstitüsü'nü bitirmiş, önce sınıf öğretmenliği sonra da ilköğretim müfettişliği yapmıştır. Sanatçının Zara'nın yerleşik ailelerinden birine mensup olan annesi Fevziye Dökmetaş ise ev hanımıdır. Kubilay Dökmetaş ilkokul üçüncü sınıfa kadar Sivas'ın Hafik ilçesinde okuduktan sonra babasının tayin olmasıyla birlikte ilkokul ve ortaokul eğitimini Sivas merkezde tamamlamıştır.¹

Resim 1. Kubilay Dökmetaş On Dokuz Yaşında Yakın Arkadaşlarıyla Birlikteyken (1975 Yılı)

Kubilay Dökmetaş'ın müzik hayatı çok erken yaşlarında başlamıştır. Dökmetaş, katıldığı bir radyo programında babasının öğretmenlik yaptığı

¹ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

ilkokulda ikinci sınıf öğrencisiyken okulun sanatsal bir etkinliğinde sahne aldığı ve bu ortamda yaşadıklarını şu şekilde ifade etmiştir:²

“İlkokul ikinci sınıf öğrencisi olarak okulumun düzenlediği sanatsal etkinlik sırasında sahneye çıkıp okuduğum iki eseri çok iyi hatırlıyorum. Bunlar 1960’lı yıllarda radyolarda sürekli çalınan eserlerdi. Bizim evde de lambalı radyo hiç susmazdı. Belli ki ben de bu türküleri o radyolardan ezberlemişim. Bunlar Necdet Tokatlıoğlu’nun *Nazlanma* ve Zeki Müren’in *Pınarın Başında Su Verdin İçtim* adlı şarkılarıydı.”

Pınarın başında su verdin içtim

Sevdim seni candan yâr diye seçtim

Bu içten sevişle kendimden geçtim

Gönlümü gönlüne bağladım Ayşem

Aşkınla kalbimi dağladın Ayşem

İlkokul ve ortaokul yıllarında sessiz, içine kapanık ve ağırbaşlı bir çocuk olan Kubilay Dökmetaş, Sivas’ta öğretmen okulunda okumuş, daha sonra yatılı öğretmen okuluna başlamış ve müzik hayatına da burada devam etmiştir. Sanatçının öğrenim gördüğü yatılı öğretmen okullarının özellikle de çalgı icra dersleri ve müzik eğitimi yönüyle oldukça ayrıntılı bir müfredata sahip olması sayesinde kendisini çok iyi bir şekilde geliştirme fırsatı bulan Dökmetaş bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“O dönemde müzik dersini geçemeyen bir öğrenci okulunu bitiremiyordu. Bunun nedeni de yetişen öğretmen adaylarının mezun olmadan önce beceri, ifade ve yetenek derslerini iyi bir şekilde anlayamamaları durumunda öğrencilerle empati kuramayacak ve öğrendiklerini de onlara kavratamayacak olmalarıdır. Bunun önemi de şurada başlamaktadır: Öğrenciye sürekli teknik bilgi ve öğretim bilgisi vermek doğru bir yöntem değildir. Yeri geldikçe eğitici alanlara geçip çocukların dikkatini ve algısını toparlayabilmek adına yetenek derslerinin de mutlaka aktarılması gerekmektedir.”³

Öğretmen okulunda okuduğu dönemde Kubilay Dökmetaş’ın yeteneğini fark eden müzik öğretmeni Erbil Uçku, zamanında Kubilay Dökmetaş’a “*Evlât, sen bu müzikten ekmek yersin*” demiştir. Kubilay Dökmetaş’ın adeta belleğine işleyen bu söz, onun müzik sanatına yönelmesini sağlamıştır. Dökmetaş, öğretmen okuluna başladıktan sonra yatılı eğitimin kendisinin ufkunu biraz daha açtığını dile getirmekte ve bunu şu şekilde açıklamaktadır:

“Kurda sormuşlar ‘Boynun niye kalın?’ diye. O da ‘Her işimi kendim görürüm de ondan’ diye cevap vermiş. İşte ben de kendime olan güvenimi yatılı

² Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

³ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

okul sayesinde kazandım. Aile ocağından uzakta ister istemez, kendi ayaklarımın üzerinde durmayı öğrendim. 15-16 yaşlarımdayken babam harçlığımı yetiştiremediği zamanlarda ben Gaziantep'ten Sivas'a gidebilmek için o yılların parasıyla 15 lira trene, 15 lira da otobüse veriyordum. Gaziantep'ten Malatya'ya kadar otobüsle, Malatya'dan Sivas'a kadar da trenle giderdim ve bu yolculuk toplam 30 lira tutardı. İnşaatlarda priket taşıyarak yol paramı kazanır ve memlekete öyle giderdim. Hatta bir keresinde babam, '*Oğlum, ben sana para yollamadım ki, sen nasıl geldin böyle?*' diye sorduğunda ona çalışmaktan haşat olmuş ellerimi gösterdim.⁴

Kubilay Dökmetaş, müziğe olan ilgisi nedeniyle bilhassa öğrencilik yıllarında çeşitli dernek çalışmalarının yanı sıra, Sivas Belediyesi Konservatuarı İcra Heyeti'nde de görev almıştır. Asıl mesleği öğretmenlik olan sanatçı, Türk halk müziği tutkusundan hiç vazgeçmeyerek Anadolu'nun çeşitli yörelerinde sekiz yıl öğretmenlik yapmış ve farklı yörelere ait ezgileri tanıma fırsatı bulmuştur. Öğretmenlik mesleğinin iki yılını Ağrı'nın bir dağ köyü olan Karasu'da icra etmiştir. Dökmetaş o yıllarını şöyle ifade anlatmaktadır:

"1977-1979 yılları arasında Ağrı'nın Karasu köyünde öğretmenlik yaptım. O günün şartlarından dolayı bu köyde bulunan 1956 yapımı taş bir bina olan bir öğretmen lojmanında otuyordum fakat köyle şehir arası 7-8 km uzaklıktaydı ve taşıtla ulaşım imkânı da yoktu. O nedenle de maaşımı almak için şehir merkezine yaya olarak gider gelirdim. Şehir ve köy arasında ulaşım aracı olarak yaz ve kış aylarında yalnızca kızak vardı. Hani şu Tarık Akan'ın, Kadir İnanır'ın filmlerinde gördüğümüz sahnelere benzer şekilde; örneğin adamın eşi hastalanır ya da doğum yapacaktır, eşini hemen kızığın üstüne atıp en yakın kasabaya ya da ilçeye götürür ya, işte ben o sahneleri bizzat yaşadım. Ancak o yıllarda benim kızığa verecek param da yoktu, bana çok lüks gelirdi. Ömrümde yalnızca bir defa kızığa binebildim, çünkü maddi durumum sürekli kızıkla gidip gelmeye elvermiyordu, dolayısıyla da okula hep yürüyerek gider gelirdim."⁵

Kubilay Dökmetaş Ağrı'nın Karasu köyünde iki yıl öğretmenlik yaptıktan sonra 1979 yılında Sivas'ın Yıldızeli ilçesinin Doğanlı köyüne eş durumundan dolayı atanmıştır. Daha sonra da 1979 yılı sonunda ise Sivas'ın Kolluca köyüne atanmıştır. Öğretmenlik mesleğine bu köyde devam eden sanatçı, Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü Başkanı Prof. Dr. Şefik Dener ile tanışmıştır. Dökmetaş, Türk halk müziğine yönelişine ilişkin olarak Dener ile arasında geçen bir diyalogu şu şekilde aktarmaktadır:

"Zaralı Halil Söyler ile ilgili araştırmalarımı tesadüfen duyarak beni bulan sayın hocam; '*Sivas Cumhuriyet Üniversitesi bünyesinde Güzel Sanatlar Bölümü açıldı Kubilay, ben de bu bölümün başkanayım, şu an birimleri oluşturuyorum. Türk halk müziği*

⁴ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

⁵ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

*birimi boş, bu birimin başkanlık görevini kabul eder misin?’ diye sordu bana. Şimdi ben bu teklifi değerlendirirken şunu da düşündüm: Benim öğretmenlik yaptığım köy nereden baksanız merkeze 8-9 km uzaklıkta. Dolayısıyla da haftada 1-2 gün yaya olarak Sivas’a geleceğim, Cumhuriyet Üniversitesi’ndeki koroyu çalıştıracam ve akşam tekrar yürüyerek köye döneceğim. Fakat müziğe olan tutkum ve çalışma azmim nedeniyle Şefik Dener hocamın teklifini ikiletmeden kabul ettim ama çok da zorlu bir yıl geçirdim. Ancak işin ilginç olan tarafı, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Türk Halk Müziği Birim Başkanlığı ve Türk Halk Müziği Korosu çalıştırıcılığından önce, Sivas Belediye Konservatuarı Türk Sanat Musikisi İcra Heyeti’nde idim. Teklif de bana bu heyetteyken gelmişti. Şefik hocanın teklifi üzerine kendisine ‘*Vallahi bilemiyorum sayın hocam, ben şu anda Türk sanat müziği ile iştigal ediyorum, yani şimdi sanat müziğinden halk müziğine geçmem nasıl olacak ki?*’ diye sordum. Bunun üzerine o da bana ‘*Gayet de güzel olur, hem Türk halk müziğini hem de Türk sanat müziğini bir arada götürsün*’ dedi. Benim de o güne dek Türk halk müziğiyle pek ilgilenmişliğim yoktu, yalnızca biraz kulak aşinalığım vardı, hatta o dönemde Türk sanat müziği repertuarım daha geniştir. Tam bu noktada kolları sıvayarak Türk halk müziğine yönelik çalışmalara başladım. Türk halk müziğini içeren yazılı, görsel ve işitsel kaynakları araştırmaya başladım. Bu bağlamda kitaplar ve usta sanatçıların ses kayıtları gibi gelecekteki kişisel arşivimi oluşturacak olan temel dokümanları temin etmeye başladım. Arşiv çalışmalarımın temeli de bu yıllarımda atılmaya başlandı.”⁶“Kubilay Dökmetaş öğretmenlik yaptığı yıllarda Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü Başkanı Prof. Dr. Şefik Dener ve halk bilimi araştırmacısı Kutlu Özen ile birlikte folklor derlemelerine çıkmıştır.”⁶*

Kubilay Dökmetaş Türk halk müziği ile hemhal olmasının ardından türkülerin ayrı bir çekim gücünün olduğunu ifade etmiş ve kendisini türkülerin içinde ve özünde bulduğunu belirtmiştir. Türk halk müziği korolarını çalıştırırken, bu korolarda yer alırken ve Türk halk müziğine yönelik araştırmalar yaparken bu işi özümseydiğini vurgulamıştır. Kubilay Dökmetaş Türk halk müziğini çok iyi bilen bir sanatçı olarak bu müziğin özümüz olduğunu belirtmekte ve şöyle bir anekdot paylaşmaktadır:⁷

“Türk sanat müziği içerisinde çalışmalarımı sürdürdüğüm dönemde Sivas Belediye Konservatuarı’nda udi bir arkadaşım vardı ve Zaralı Halil Söyler’den bir uzun hava türü (maya) olan *Yola Gel Sevdğim Yola* adlı uzun havanın açışını yaptı. Ben de kendisine bu eseri okumak istediğimi söyledim. Ancak bunun üzerine udi arkadaşım yüzünü ekşitti ve benim okumak istediğim bu türkünün köylü müziği, çoban müziği olduğuna dair küçümseyici bir tavır takındı. O arkadaşımın bu olumsuz tavrı çok zoruma gitmişti. Onun bu yöndeki düşüncesi ve tutumu da beni ister istemez tetikledi. Ben de kendisine yumurtadan çıkıp kabuğunu beğenmeyen bir kişiye bakar gibi baktım.”⁸

⁶ <https://www.biyografiya.com/biyografi/7481>, Erişim: 13.10.2022.

⁷ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

⁸ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

Sivas'ın Kolluca köyünden zor şartlar altında gidip geldiği Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü'nde Türk Halk Müziği Birim Başkanı olarak görev yapan Kubilay Dökmetaş, geleneksellikten uzaklaşmaksızın ve yozlaşmaya tüm gücüyle direnerek gerçekleştirdiği özverili çalışmaları sayesinde ses sanatçısı kimliğine araştırmacı-yazar, eğitimci, derlemeci ve arşivci kimliklerini de ekleyerek Türk halk müziği koro çalışmalarını yürütmüştür.⁹

Kubilay Dökmetaş, TRT Erzurum Radyosu'nun 1984 yılında açtığı sanatçı alım sınavına başvuru sürecini ve Şefik Dener'in kendisine bu anlamda verdiği maddi ve manevi desteği şu sözlerle anlatmaktadır:

“1984 yılında TRT Erzurum Radyosu sanatçı alım sınavı duyurusu yaptığı zaman benim ağabeyim ve hocam Prof. Dr. Şefik Dener de bu haberi tesadüfen duymuş. Bana, ‘Kubilay, TRT sanatçı alımı için sınav ilanı vermiş. Erzurum’a gider misin, başvurur musun?’ diye sordu. Ben de bunun üzerine kendisine, ‘Hocam çok isterdim ancak şu sıra maddi sıkıntılarım var ve ayrıca sınava girecek bir sürü aday var. Benim sınav için iki-üç gün boyunca orada kalmam gerekecek. Maalesef otelde kalacak maddi gücüm de yok’ dedim. Bakın, hiç unutmam, Şefik Hoca bunun üzerine o zamanın parasıyla bir öğretmen maaşını çıkardı ve cebime koydu. Benim üç günlük Erzurum’a gidiş-geliş ve otelde kalış masrafımı fazlasıyla karşıladı. 1984 yılında Erzurum’a gittim ve o sınava Şefik Dener hocamın bana verdiği bu maddi destek sayesinde girebildim. Kendisi halen hayatta, Allah uzun ömürler versin. Şefik hocamın benim üzerimde çok emeği var. Kendisi tanıdığım ilk halk bilimcidir diyebilirim.”¹⁰

Kubilay Dökmetaş sanat yaşamı boyunca Türk halk müziğini iyi özümsemiş ve bu müziği var eden her bir ögenin bir değer olduğunu her zaman dile getirmiştir. Arşiv çalışmalarının yanı sıra, derlediği pek çok türküyü notaya almış ve derleme çalışmaları yaptığı dönemlerde Kutlu Özen ve Doğan Kaya gibi önemli halk bilimcilerle birlikte çalışmıştır. Sanatçı başta Şefik Dener olmak üzere önemli isimlerin kendi derleme çalışmalarına destek olduklarını ve kendisini motive ettiklerini de belirtmiştir.¹¹

⁹ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

¹⁰ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

¹¹ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

Resim 2. *Âşık Ali Kızıltuğ ve Kubilay Dökmetaş (2015 Yılı)*

Kubilay Dökmetaş, TRT Erzurum Radyosu'nun 1984 yılında açmış olduğu "Türk Halk Müziği Dalında Yetişmiş Sanatçı" sınavını kendi imkânlarıyla kazanarak 22 Nisan 1985 tarihinde öğretmenlikten ayrılmış ve ses sanatçısı olarak yeni görevine başlamıştır. TRT Erzurum Radyosu'ndaki 8 yıllık görevinin ardından, 1992 yılında TRT Ankara Radyosu'na atanmıştır. Dökmetaş evli ve bir erkek ve bir kız olmak üzere iki çocuk babasıdır. TRT Halk Müziği Merkez Müdürü olarak görev yapan Kubilay Dökmetaş emekli olmadan önce 2021 yılı Haziran ayının ortalarında atamasını tekrar Ankara Radyosu'na yaptırmış ve Ankara Radyosu'ndan halk müziği sanatçısı olarak emekli olmuştur.¹²

Kavramsal Çerçeve

Bu çalışma nitel yöntem doğrultusunda yapılandırılmıştır. Çalışmada, Kubilay Dökmetaş'ın biyografisinin, sanatçı kişiliğinin, derlemeciliğinin, arşivciliğinin ve derleyip notaya aldığı türkülerin tespit edilmesi amacıyla literatür taraması, arşiv taraması ve görüşme tekniklerinden yararlanılmıştır. Kubilay Dökmetaş'ın sanatçı kimliğine ve arşivciliğine ilişkin verilerin elde edilmesinde görüşme tekniği kullanılarak kaynak kişi ve uzman görüşleri alınmıştır. Kubilay Dökmetaş hakkında daha fazla veriye ulaşmak amacıyla

¹² Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 13.11.2022

sanatçıyı yakından tanıyan ve kendilerine ulaşılan 2 kişi ile (Ali Haydar Gül ve Mehmet Özbek) telefon görüşmesi yapılmıştır. Bu doğrultuda, kendilerine telefon aracılığıyla ulaşılan 2 sanatçıdan ‘yapılandırılmamış görüşme tekniği’ kullanılarak bilgi alınmıştır. Bununla birlikte, Kubilay Dökmetaş ile kaynak kişi olarak hem telefon aracılığıyla hem de yüz yüze görüşme yapılmıştır. Son olarak Kubilay Dökmetaş’ın sanatçı kimliğine, derlemeciliğine ve arşivciliğine ilişkin veriler betimsel analiz yönteminden yararlanılarak bulgulara dönüştürülmüş ve sonuçlandırılmıştır.

Kubilay Dökmetaş’ın Mesleki Hayatı

Kubilay Dökmetaş küçük yaşlarından itibaren dizinin dibinde halk türkülerini dinlediği annesine şükran borçlu olduğunu ifade etmektedir. Hatta birçok eserde annesinin de adı geçmektedir. Kubilay Dökmetaş annesinin sesinin çok güzel olmasından dolayı birçok esere kaynak kişi olduğunu da belirtmektedir. Ailede müzik kültürü içerisinde yetişen Kubilay Dökmetaş, babasının da müzik sanatı ile hemhal olduğunu belirtmiş ve bu konuyla ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Babamın evde bir mandolini varmış. Küçükken mandolini çalmak değil de böyle tıngırdatmak babında elimden düşürmezmişim. Hatta bizim mahallede adım ‘Dımdımcı Ali’ye çıkmış.”¹³

“Benim müzik ile tanışmam öğretmen okullarındaki enstrüman çalma zorunluluğuna dayanıyor. Bu anlamda müzik öğretmenim Erbil Uçku’nun bende çok emeği vardır. Okula ilk gittiğimizde müzik öğretmenimiz bize, ‘Çocuklar mutlaka bir enstrüman alıp çalacaksınız’ demişti. Tarih 1971’di ve ben 15 yaşındaydım. Hatta Erbil Hoca bu işin ciddiyetini bize, ‘Mutlaka bir enstrüman öğrenip çalmanızı istiyorum çocuklar, çünkü bir enstrüman çalamayan öğrenci bu okuldan öğretmen olarak mezun olamaz’ diyerek ifade etmişti. Aslında bu ne kadar da anlamlı ve güzel bir zorunluluktan bizler için. O yılların öğretmen okullarının müfredatında gerçekten de böyle bir zorunluluk vardı. Bir yandan formasyonumuz da vardı. Öğrencilik yıllarımda mandolin ve melodika fiyatlarına baktığım zaman blok flütün fiyat olarak onlara göre çok daha uygun olduğunu gördüm. O yıllarda Gaziantep’teki Suriye Pasajı’nda Venüs ve Golden marka blok flütler satılırdı. Ben de bir gün kalkıp bu pasajın yolunu tuttum. Blok flütlerin plastikten ve ahşaptan olmak üzere iki çeşidi vardı. Ben ses tınısı daha güzel olduğu için ahşap olanını tercih ettim ve 15 liraya kendime bir blok flüt aldım. Bir öğretim yılının yarısına gelmeden öğretmenim beni her sınav yaptığında her ne kadar matematik, fen bilgisi ve diğer derslerim 10 üzerinden 1-2 not baremini geçemese de müzik, resim ve beden eğitimi derslerimin notları 10’dan aşağıya düşmezdi. Tabii ben bu derslerden yüksek not almakla övünürdüm ama diğer derslerim de hep yerlerde sürünürdü. Ancak öğretmenim benim müzik konusunda epey yetenekli olduğumu ve notumun da 10’dan aşağıya düşmediğini görünce bana müzikte, özellikle de blok flüt icrasında iyi bir yol

¹³ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

alabileceğimi söyledi. Ben o yıllarda *Madımak, Deliloy, Nare Esvap Yıkıyor* gibi türküleri ve diğer yöresel halk ezgilerini blok flüt ile çalmaya çalışıyordum. Ancak daha sonra müzik öğretmenim bana ‘*Bence sen mandoline geç*’ dedi. Bunun üzerine bir süre cep harçlığımdan para biriktirdim. Gerçi benim için epey masraflı oldu ama sonunda kendime bir mandolin alabildim. O dönemde Metin ve Efsane marka mandolinler vardı. Ben de Metin marka bir mandolin aldım ve okulun yarı devresinde de onunla halvetleştim. Ardından ikinci sınıfta müzik öğretmenim bana ‘*Kubilay, sen artık melodikaya da geçebilirsin*’ dedi. Yatılı öğrenci olarak okuduğum okulda Sivas’tan ve başka yörelerden gelen Anadolu insanı o kadar çoktu ki haliyle birçoğunun bağlaması vardı. İşte o ara bağlama gönlüme düştü ve aynı koşu da yatıp kalktığım Ruhsati adlı Kangallı bir arkadaşımın bağlamasına heves ettim. Bağlamayı ilk defa o zaman elime aldım ve böylelikle 1973 yılında ilk defa bağlamayla halk müziği alanında hemhal oldum. Hatta tevafuk dedikleri bu olsa gerek, öğretmenim daha sonra bana -gözlerimden de okunuyordu herhalde-, ‘*Evlâdım korkma, sen müzikten ekmek yersin*’ dedi. Ben 28 yaşına gelip de TRT’nin Erzurum Radyosu için açtığı o sınava girinceye kadar ‘*Müzikten hiç ekmek yiyemedim*’ derken 1984 yılında girdiğim o sınavda başarılı oldum ve akabinde TRT’de göreve başladım.”¹⁴

1984 yılında Erzurum Radyosu’nda yaptıkları sanatçı seçme sınavında Kubilay Dökmetaş ile tanışan sanatçı ve müzikolog Mehmet Özbek, Kubilay Dökmetaş’ın sanatçı kişiliğine yönelik şu ifadelerde bulunmuştur:

“Sesinin güzelliği, okuduğu eserlerin değeri, icrasının mükemmelliği ve duruşundaki olgunluk hemen dikkatimi çekmişti. Meğer Kubilay Öğretmen Okulu öğrenimi görmüş, okulu bitirdikten sonra da çeşitli köy okullarında 8 yıl öğretmenlik yapmış. Demek ki Kubilay’ın taşıdığı ağırbaşlılık öğretmen olmanın vakarından geliyormuş. Çok başarılı bir sınav vermişti. Sınavda, ‘*Ne okuyacaksınız bize?*’ sorusuna, ‘*Zaralı Halil’den Eridi Kalmadı Dağların Karı uzunhavasını okumak istiyorum*’ demiş ve heyecanla birlikte mükemmel bir şekilde icra etmişti. Zaralı Halil’in özellikle uzunhavaalarını çok severim. Bunu güzel okuyunca bir yoklama daha yapayım dedim. ‘*Zaralı Halil’den Bala Beni Bala Beni uzunhavasını bilir misiniz?*’ diye sorduğumda bildiğini söylemiş, okumasını istediğimde de mükemmel bir şekilde okumuştur. Öyle ki Zaralı Halil sanki stüdyodaydı. Genel repertuarı konusunda biraz sohbet ettikten sonra çıkabileceğini söyledik. Jüri olarak, maden arayıcılarının altın damarını bulması gibi çok mutlu olduk.”¹⁵

¹⁴ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

¹⁵ Mehmet Özbek, Kişisel Görüşme, 30.10.2021.

Resim 3. Kubilay Dökmetaş Sanatçı Dostları ile Birlikte (1983 Yılı)

(Ahmet Dökmetaş, İhsan Öztürk, İzzet Altınmeşe, Kubilay Dökmetaş, Sinan Ünalmuşer)

Kubilay Dökmetaş müzik sanatından hiçbir zaman ödün vermemiş, geleneksel halk müziği çizgisini korumuş, araştırmacı ve derlemeci kimliğiyle üretken bir yol benimsemiştir. Sanatçı bir ifadesinde de; ‘*Türk halk müziği olmazsa yaşayamam, güvenmez ve güvenilmezsem dayanamam, Sivas olmazsa özlemi tanyamam*’ diyerek, hayata bakışını özetlemiştir. Kubilay Dökmetaş yurt içinde ve yurt dışında sayısı 10’un üzerinde olan pek çok derneğin onur üyesi olarak MESAM’ın ve Fikri Haklar Mahkemesi’nin birlikteliğini yapmıştır. Bununla birlikte, TRT Müzik Dairesi THM ve Oyunları Birimi’nin sorumlu müdürlüğünü ve TRT Genel Müdürlüğü’nün sanat danışmanlığını yapmıştır. 2006 yılında Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi tarafından verilen ‘Yılın Sanatçısı’ ödülünü almıştır. Sanatçı 19.04.2011 tarihinde Radyo Evi Derneği’nin (RADEV) Muzaffer Sarısözen Onur Ödülü’ne, 17.06.2010 tarihinde ise Time Dergisi’nce ‘Yılın Başarılı Sanatçısı’ ödülüne layık görülmüştür. Ayrıca Dökmetaş TRT Müzik Dairesi bünyesinde icra denetleme kurulu, repertuar kurulu, araştırma ve inceleme kurulu görevlerinde de bulunmuştur.¹⁶

¹⁶ <https://www.biyografya.com/biyografi/748>, Erişim: 13.10.2022.

Resim 4. *Âşık Mahsuni Şerif ve Kubilay Dökmetaş (1996 yılı)*

Ulusal ve uluslararası birçok etkinliğe katılan Kubilay Dökmetaş TRT radyolarında ve pek çok televizyon programında icracı ve sunucu olarak görev yapmıştır. Bunun yanı sıra çok sayıda belgesel yönetmiş ve uzun süreli programların yöneticiliğini üstlenmiştir. Kubilay Dökmetaş aynı zamanda Kültür Bakanlığı'na bağlı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nün sanat kurullarında da görev almıştır.¹⁷

Kubilay Dökmetaş'ın Derlemeciliği

Kubilay Dökmetaş Zaralı Halil Söyler'e ve Zara yöresine ait birçok halayı, türküyü ve uzun havayı TRT repertuarına kazandırmıştır. Âşıklık geleneğini yakından takip eden Dökmetaş, geleneğin yöre içerisindeki önemli isimlerinden birisi olan Sivas Divriği'li Âşık Ummânî'den şiirler ve türküler derlemiştir. Yaptığı derlemeler esnasında oldukça büyük bir emek sarfederek bu çalışmalara çokça vakit ayıran sanatçı, pek çok kırık havayı, uzun havayı ve oyun havasını kayıt altına alarak unutulmaktan kurtarmış ve ölümsüzleştirmiştir. Sanatçının halk müziği kültürüne ilişkin derlemeleri ile katkısını müzikolog ve halk müziği sanatçısı Mehmet Özbek şu şekilde dile getirmektedir:

“Zaralı Halil Söyler'e ve Zara yöresine ait sözlü-sözsüz birçok ezgi derlemiş ve bunları TRT kurumu repertuarına kazandırmış olan Kubilay Dökmetaş, bu özellikleri yanında çok mükemmel bir arşivcidir. Çalışmaları, icrası, tutum ve davranışlarıyla örnek

¹⁷ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022.

bir sanatçı olan Kubilay Dökmetaş'ın dinleyicilerin gönlünde haklı olarak yüce bir yeri vardır.”¹⁸

TRT Ankara Radyosu Türk halk müziği ses sanatçısı ve THM Yurttan Sesler Topluluğu şefi Ali Haydar Gül ise Kubilay Dökmetaş'ın derlemeciliği ve arşivciliğiyle ilgili olarak şunları söylemektedir:

“Kubilay Dökmetaş onurlu bir icracı, elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışan bir idareci, halk bilimine çok önemli hizmetleri olan, TRT Türk Halk Müziği repertuvarına birçok kıymetli eserin derlenmesi ve notalarının yazılarak kazandırılmasına vesile olan bir insandır. Ayrıca THM repertuar kurulları toplantılarında, farklı yörelerden gelen eserlerin muhakemesi konusundaki bilgisi ve birikimi ile daha sağlıklı analizler yapmamızda ve yöre insanının vermiş olduğu bilgilerin doğruluğundan emin olmak adına daha isabetli kararlar almamızda Kubilay Dökmetaş'ın çok olumlu katkıları olmuştur.”¹⁹

“Kubilay Dökmetaş çok iyi bir araştırmacıdır. Diyebilirim ki Türk halk müziğini en iyi ve en teferruatlı bilen insanların başında gelir. Birçok bilgide kendisine başvurduğumuz olmuştur. Hatta ulaşılmaması zor bilgilere onun arşivinde rastlamak mümkündür. Türkiye'nin neresinde bir sahaf, bu tür bilgileri elinde bulunduran bir kişi varsa eminim ki Kubilay Dökmetaş'ı tanır, Kubilay da o kişiyi tanır. Kubilay'ın çok önemli bir diğer özelliği de elinde bulunan bilgi ve belgelerin tamamına yakını hafızasında taşıyor olmasıdır. Örneğin kendisine bir şey sorduğunuzda kısa bir muhakemeden sonra o bilginin ya da belgenin olup olmadığını, hatta kaç çeşidinin olabileceğini bile hatırlamaktadır. Özellikle mahkemelerde telif hakları ile alakalı bilirkişi olarak kendisine başvurulduğunda iddia sahiplerinin iddialarının doğruluğu konusunda tartışmasız deliller sunduğu gibi, bazen iddia sahibinin bile bilmediği bilgi ve belgeleri sunarak onların da yanlışlarını düzelttiği çok olmuştur.”²⁰

¹⁸ Mehmet Özbek, Kişisel Görüşme, 30.10.2021.

¹⁹ Ali Haydar Gül, Kişisel Görüşme, 30.10.2021.

²⁰ Ali Haydar Gül, Kişisel Görüşme, 30.10.2021.

Resim 5. Kubilay Dökmetaş *Âşık Ummânî*'den *Türkü Derlerken* (1982 Yılı)
Kubilay Dökmetaş'ın Arşivciliği

Cumhuriyet dönemindeki ses sanatçıları tarafından çıkarılan Zara yöresine ait tüm plaklar ve kasetler Kubilay Dökmetaş'ın arşivinde mevcuttur. Dökmetaş, Zara yöresinin folklorik özellikleri hakkında birçok derleme çalışması ve araştırma yapmıştır. Sanatçının folklorik, biyografik, müzikle ilgili ve araştırmaya dayalı kitaplardan oluşan özel bir kütüphanesi vardır. Kubilay Dökmetaş'ın arşivi; müzik ve folklorla ilgili dokümanlardan, fotoğraflardan ve plaklardan oluşmaktadır.²¹

²¹ https://www.sehrisivas.com/folklor_arastirmacilari/kubilay-dokmetas-egitimci-arastirmaci---derlemeci--zara_229.html, Erişim: 13.10.2022.

Resim 6. Kubilay Dökmetaş'ın Kişisel Arşivinden Bir Görünüm

Türkiye'nin en önemli ve kapsamlı Türk halk müziği arşivlerinden birisine sahip olan Kubilay Dökmetaş, binlerce taş plağın yanı sıra, kütüphanesinde binlerce kitap da barındırmaktadır. Kubilay Dökmetaş bunların yanında halk bilimi alanıyla ilgili görsel ve işitsel çok sayıda dokümana da sahiptir. Sanatçı, sınıf öğretmeni olan eşinin desteği sayesinde kıymetli arşivini bunca yıldır nasıl koruduğunu şu sözlerle dile getirmektedir:

“Oturduğumuz evin dört odasını işgal ediyorum ve tümünü de arşiv malzemeleriyle dolduruyorum. Yani buna hangi kadın bunca yıl katlanır ki? Ayrıca bu arşiv malzemesi sürekli tozlu ve nemlidir. O nedenle de periyodik bakım ve temizlik gerektirir. Sağ olsun, eşimin bana yıllardır verdiği destek sayesinde ben bu arşivi koruyup bugüne getirebildim, yoksa diğer türlü kesinlikle koruyamazdım.”²²

Ali Haydar Gül, Kubilay Dökmetaş'ın sanatçı kişiliği ve arşivciliği ile ilgili olarak ayrıca şu değerlendirmelerde bulunmaktadır:

“İyi bir eş ve iyi bir aile babası olan değerli dostumun evinde şahit olduğum en önemli şeylerden birisi de müthiş bir arşive sahip olmasıydı. Kubilay Dökmetaş, her şeyden önce iyi ve başarılı bir Türk halk müziği ses sanatçısıdır. İcra ettiği yörelere ait eserleri hakkıyla okuyan ve olması gerektiği gibi seslendiren bir yetenektir. Yaptığı

²² Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

uzunhava icralarında yöre özelliklerini en iyi yansıtan sanatçılardan bir tanesidir. Çünkü uzunhavaları okumak da ayrı bir beceri ve meziyettir. Hatta bir sohbet sırasında -rahmet ve saygıyla yâd ediyorum- bizim değerli hocalarımızdan merhum Mustafa Özgül Kubilay için; ‘*Taş plakları o kadar dikkatli dinliyor ki, dinlediği icracıların eseri icra ederlerken detone oldukları bir yer varsa orada o da onlar gibi detone oluyor*’ demişti. Bu, Kubilay’ın bu konudaki hassasiyetini vurgulayan önemli bir tespittir. Sanat hayatı boyunca yüzlerce eser icrasını dinledim. Gerek canlı yayınlarda ve gerekse icra denetimlerinde ben Kubilay’ın detone olduğuna şahit olmadım.”²³

Resim 7. Kubilay Dökmetaş Plakçalarını Çalıştırırken

Türk halk müziği söz konusu olunca Kubilay Dökmetaş’ın bu müziği besleyen ve zenginleştiren pek çok değere hâkim olduğu görülmektedir. Sanatçı, Türk halk müziği adına gelecek nesiller için çok büyük bir katkı sunmuş ve kendisini Türk halk müziği araştırmaları konusunda da oldukça iyi bir şekilde yetiştirmiştir. Kubilay Dökmetaş, Türk halk kültürünü nasıl özümlediğini ve benimsediğini paylaştığı şu anekdotu aracılığıyla dile getirmektedir:

“TRT Erzurum Radyosu’ndaki ses sanatçılığı sınavını kazanıp göreve başladıktan sonra sanıyorum 1985 yılı sonları ya da 1986 yılı başlarıydı. Katıldığım bir televizyon programında programın sunucusu okuduğum bir türkünün içerisinde yer alan bir terimi

²³ Ali Haydar Gül, Kişisel Görüşme, 30.10.2021.

sordu bana. Sorusunu tam olarak cevaplayamamıştım, daha doğrusu kaçamak bir cevap vermiştim ama utancımdan da kıpkırmızı olmuşum, çünkü çok zoruma gitmişti. Ahd ettim kendi kendime, dedim ki; ‘*Öyle bir yetiştireceğim ki kendimi, halk müziğini öyle bir araştıracağım ki sunucu bana bu soruyu sorduğuna pişman olacak*’. Yani ‘*Sunucu bana soru soracak tabii ki ama ben şu andaki sıkıntımı ve mahcubiyetimi bir daha asla yaşamayacağım. Onlar benden korksunlar, ben sunucuların sorularından korkmayayım*’ dercesine hızlı bir şekilde kendime bir kitaplık ve arşiv oluşturdum. Türkülerin arka planıyla, folklorik özellikleriyle, içinde geçen terimleriyle, hikâyeleriyle ve diğer tüm edebi ve müzikal unsurlarıyla haşır neşir olup büyük bir bilgi açlığı içerisinde kendimi yetiştirmeye koyuldum. Halen daha doymuş değilim, o öğrenme açlığım bugün de devam ediyor.”²⁴

Kubilay Dökmetaş kişisel arşivi ile ilgili bazı hususları da şu şekilde dile getirmektedir:

“Arşivimdeki materyallerin sayısını tam olarak bilmiyorum. Şu an düzenli bir listem yok ama kütüphanemde yaklaşık on bin civarında 45’lik ve 33’lük taş plağımın olduğunu söyleyebilirim. Bunun yanı sıra, 1928 yılında yeni harflerin kabulünden sonra basılan halk müziği ile ilgili temel kitapların yüzde seksen-seksenbeşi kütüphanemde mevcuttur. Bu kitapları toplama aşamasında sahaflarla resmen akraba oldum. Evimin dört odasını benim arşivim işgal ediyor. Nereden bakarsanız yaklaşık 150 metrekairelik bir alanı buluyor. Evin geriye kalan odaları da kendi yaşama alanımızı oluşturuyor. Bir bakıma buna mecbur kaldım, çünkü ya evin dışında bir ofis veya büro tutmam gerekecekti, ya da büyük bir ev sahibi olup evin bir bölümünü arşiv yapacaktım ve bugünkü şekline getirecektim. Öyle de yaptım.”²⁵

²⁴ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

²⁵ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

Resim 8. Kubilay Dökmetaş'ın Kişisel Arşivinden Bir Başka Görünüm

Hızla gelişen ses ve kayıt sistemleri ve zaman içinde sürekli gelişen teknoloji sayesinde edindiği cihazlarla ilgili olarak Kubilay Dökmetaş şu bilgileri vermektedir:

“Benim kişisel arşivimde eski müzikçalarlar arasında daha çok eski gramofonlar, lambalı radyolar ve fonograflar yer alıyor. Hatta 1880’li yıllarda üretilmiş silindir plak çalan bir fonografım var ki bu alet halen çalışıyor, silindir plak çalabiliyor. Bunların dışında tel çalma cihazlarım var. Yani bu makara bantlardan önce 1940’lı ve 1950’li yıllarda kullanılan teller, bildiğiniz saz teli gibi, makara üzerine saz teli sarılmış gibi düşünün, ince metal bir tel ve ses kaydı da ona yapılmış. Tel çalan gramofonlarım da halen çalışıyor. Ayrıca plak çalan gramofonlarım da var. Gerçi 45’lik ve 33’lük taş plaklar tarihe karıştı çünkü onların yerini artık kasetler ve CD’ler aldı”²⁶

²⁶ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

Özenli ve hassas bir koruma gerektiren ses kayıt cihazları ve diğer cihazlara yönelik olarak Kubilay Dökmetaş ayrıca şu bilgileri de vermektedir:

“Taş plaklarımı muhafaza ettiğim odanın kaloriferi yaz ve kış aylarında kapalı konumda duruyor. Çünkü odada sabit bir ısı tutmaya gayret ediyorum. Arşiv odasının standart bir ısısı olmalı. Tabii ki de arşivimin tümünü dijital bir ortama aktarmadım henüz. Buna ne benim ömrüm yeter ne de gücüm yeter. Ancak teknoloji ile arası iyi olan beş-on kişilik bir ekip, yani bu işi iyi bilen birileri benim arşivimi dijital bir ortama aktarmaya çalışırsa kabaca bir hesapla aktarım süreci bir yıldan önce bitmez. Yani bu işi zaman aşımına bırakmamak gerekiyor ama o arşiv de beni aşılıyor. Benimkisi arşiv olmaktan çıktı, bu artık kültürel bir zenginliktir. Bu durumda ben devletin yetkili kurumlarına ‘*Bu arşivi dijital ortama aktaracak enerjiniz var mı?*’ diye sormak istiyorum. Çünkü benim böyle bir enerjim yok. Ben yıllar yılı enerjimi bu arşivi oluşturmak için harcadım, artık birileri de beni toparlasın bir zahmet. Efendim ben bu anlamda her türlü teklife ve girişime açığım. Kültür Bakanlığı olur ya da herhangi bir başka kurum da olur, yani yeter ki bu işi yapacak birileri olsun. Hatta bu aktarım işini ben TRT ile belli bir ölçüde yapıyorum, yani kendi kurumumla yapıyorum”²⁷

“Saklı Türküler adı altında sunduğum bir program vardı, o programda elimdeki materyalleri olabildiğince paylaşıyordum müziksever dinleyicilerimle. Aslında doğrusu da bu değil mi? Örneğin yılların arşivi falanca üniversitenin bir yerinde duruyor, ama kimseye hiçbir faydası yok. İşte bu noktada o arşiv değil, koleksiyon oluyor. Bazen programlarda bana ‘*Koleksiyonunuzda kaç plak var?*’ diye soruyorlar. Ben de cevaben ‘*Benimki koleksiyon değil, arşiv*’ diyorum. Koleksiyon bazı iş adamlarının topladıkları, tozunu belli dönemlerde aldıkları, nem oranını sürekli ölçtükleri bir oluşumdur. Ben koleksiyoncu değilim, arşivciyim. Arşivci olduğum için de materyallerimi belgesellerde, kitaplarda, yayıncılıkta, kimi zaman üniversite öğrencilerine tez olarak, kimi zaman da notalarını yazıp repertuvar olarak birçok alanda hayata geçiriyorum. Bu durumda da o birikim koleksiyon olmaktan çıkıyor, bildiğiniz arşiv oluyor”²⁸

Kubilay Dökmetaş’ın Televizyon ve Radyo Programcılığı

Kubilay Dökmetaş, TRT bünyesinde hazırlayıp sunduğu televizyon ve radyo programları ile ilgili olarak şu bilgileri vermektedir:

“Sunduğum televizyon programları arasında 1998 yılında *Dost Dost Diye* adlı televizyon programını, daha sonra *Allı Turnam* adlı programı, onun ardından da *Yörelerimiz Türkülerimiz* programını bir dönem ben yürüttüm. Daha sonra *Bu Toprağın Sesi* programında her Pazartesi sabahı sunuculuk yaptım. *Memleket Havaları* adlı programı Aysun Gültekin ve Cengiz Özkan ile birlikte 2008 ve 2010 yılları arasında

²⁷ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

²⁸ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 17.08.2022

birlikte yürüttük ve ben *Saklı Türküler* programını sundum. Bunun dışında *Türkü Marketi* ve *Esvaplı Türküler* adlı programların da danışmanlığını yapıyorum.”²⁹

Resim 9. Kubilay Dökmetaş Bir TRT Radyo Programı Sırasında Sunuculuk Yaparken

Kubilay Dökmetaş'ın aynı zamanda danışmanlığını yaptığı ve bizzat yürüttüğü radyo programları arasında türkülerin giyim ve kuşam yönünün de ayrıntılı olarak aktarıldığı *Esvaplı Türküler* adlı program da bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, *Türkü Market* adlı program ise TRT sanatçılarının çıkardıkları Türk halk müziği albümlerinin tanıtıldığı bir programdır. Kubilay Dökmetaş ayrıca *Kurtuluş Ağutları*, *İstanbul'da Pazar Konserleri*, *Gurbet ve Göç Türküleri* adlı konserlerde de görev almıştır.³⁰

Pek çok belgesel çekiminde ve sanatsal etkinliklerde aktif rol oynayan Kubilay Dökmetaş; Almanya, İsviçre, Belçika, Fransa, Danimarka, Hollanda,

²⁹ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 13.11.2022.

³⁰ https://www.sehrisivas.com/sivas_makaleleri/turk-halk-muzigi-sanatcisi-kubilay-dokmetasin-televizyon-ve-radyo-programlari-ve-konserleri_1462.html, Erişim: 13.10.2022.

Avusturya, Kazakistan, Türkmenistan, Azerbaycan ve Kıbrıs gibi ülkelerde yurtdışı konserleri vermiştir.³¹

Kubilay Dökmetaş'ın Kitapları

Kubilay Dökmetaş'ın derlemeci, arşivci ve sanatçı kişiliğinin yanı sıra bir de araştırmacı ve yazar kimliği vardır. Sanatın her dalına önem veren Dökmetaş, edebi alana da her zaman ilgi duymuştur. Sanatçının biri üç ciltlik olmak üzere yayımlanmış toplam beş kitabı bulunmaktadır. Kubilay Dökmetaş'ın yayınladığı ilk kitabı, 1996 yılında Salih Turhan ve Levent Çelik ile yazdığı “*Notalarıyla Türkülerimiz ve Hikâyeleri*” başlıklı kitaptır. Bu kitap, 1990'lı yılların sonlarında türünün sayılı eserlerinden birisi olmuştur. Yine aynı yıl Mustafa Özgül ve Salih Turhan ile “*Notalarıyla Uzun Havalarımız*” başlıklı kitabını yayımlayan Kubilay Dökmetaş, 1999 yılında yine Salih Turhan ve Şevket Beysanoğlu ile “*Dişarbakır Musiki Folkloru*” başlıklı kitabını, 2000 yılında ise Abuzer Akbıyık, Salih Turhan, Sabri Kürkçüoğlu ve Osman Güzelgöz ile “*Şanlıurfa Halk Müziği*” başlıklı kitabını yayınlamıştır. Buna ek olarak Kubilay Dökmetaş, Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları tarafından 2017 yılında basılan ve yazarlığını İhsan Öztürk, Salih Turhan, Ahmet Turan Şan ve Uğur Kaya ile birlikte yaptığı üç ciltlik “*Sivas Türküleri ve Oyun Havaları*” başlıklı kitabını yayınlamıştır. Dökmetaş bu konu ile ilgili olarak řu bilgileri vermektedir:

“Levent Çelik ve Salih Turhan arkadaşlarımla ortaklaşa yayınladığımız ilk kitap, 1996 tarihli ‘*Notalarıyla Türkülerimiz ve Hikâyeleri*’dir. 1996 yılında yine rahmetli Mustafa Özgül, Salih Turhan ve ben *Notalarıyla Uzun Havalarımız* başlıklı kitabımızı yayınladık. 2000 yılında Dişarbakır Büyükşehir Belediyesi’nden yayınlanan ve Dişarbakır tükülerini konu edinen “*Dişarbakır Musiki Folkloru*” başlıklı kitabı ise Salih Turhan, Şevket Beysanoğlu ve ben birlikte yazdık. Daha sonra 1999 yılında Abuzer Akbıyık, Salih Turhan, Osman Güzelgöz ve Sabri Kürkçüoğlu ile birlikte yazdığımız Şanlıurfa türkülerini konu edinen ve Şanlıurfa Valiliği tarafından basılan “*Şanlıurfa Halk Müziği*” başlıklı kitabımız çıktı.”³²

Kubilay Dökmetaş, yaptığı diğer sanatsal çalışmalarla ilgili olarak şunları söylemektedir:

“Yazdığım kitaplara ek olarak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yayınlanan *Áşık Veysel* başlıklı kitapta Áşık Veysel’e ilişkin bir diskografi çalışması da yaptım. Yirmi civarında yazarlıdır bu çalışma. Bunun dışında Malatyalı Fahri, Hacer Buluş, Celal Güzelses ve Hasan Sözeri belgesellerinin de danışmanlığını yaptım. Bu belgesellerin yapım sürecinde benim arşivimden yararlanıldı. Atilla İçli rahmetli olduktan sonra *Yörelerimiz Türkülerimiz* adlı televizyon programını yaklaşık bir sekiz-on program

³¹ <https://turkubey.com/kubilaydokmetas.html>, Erişim: 13.10.2022

³² Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 13.11.2022.

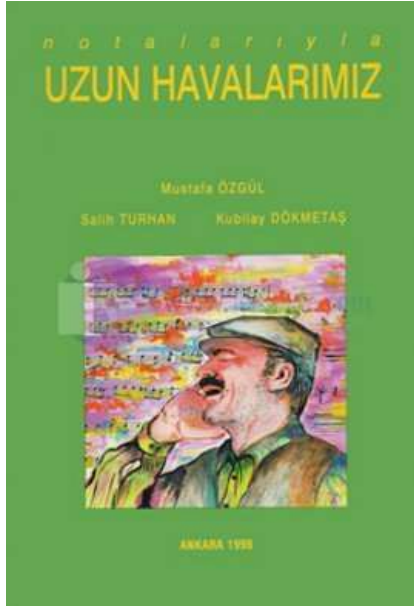
kadar ben sürdürdüm. Aldığım ödüller arasında 2000’li yılların başındaki “Motif Vakfı Yılın Türk Halk Müziğine Hizmet Ödülü” de bulunmaktadır.”³³

Şekil 1. *Notalarıyla Türkülerimiz ve Hikâyeleri* Başlıklı Kitabın Kapak Görseli

**Notalarıyla
Türkülerimiz ve
Hikâyeleri**

Salih Turhan-
Kubilay Dökmetaş- Levent
Çelik

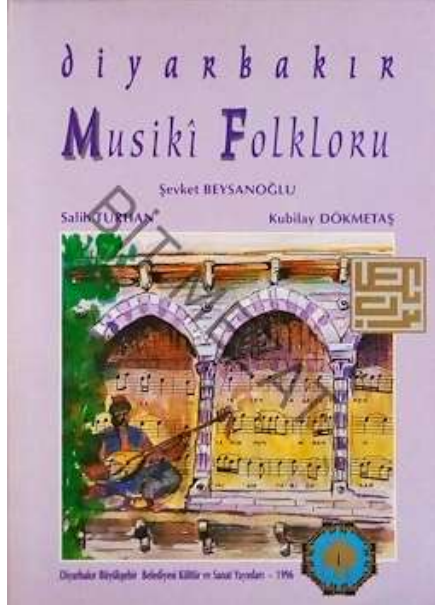
Cem Ofset, Ankara,
1996, 364 sayfa

Şekil 2. *Notalarıyla Uzun Havalarımız* Başlıklı Kitabın Kapak Görseli

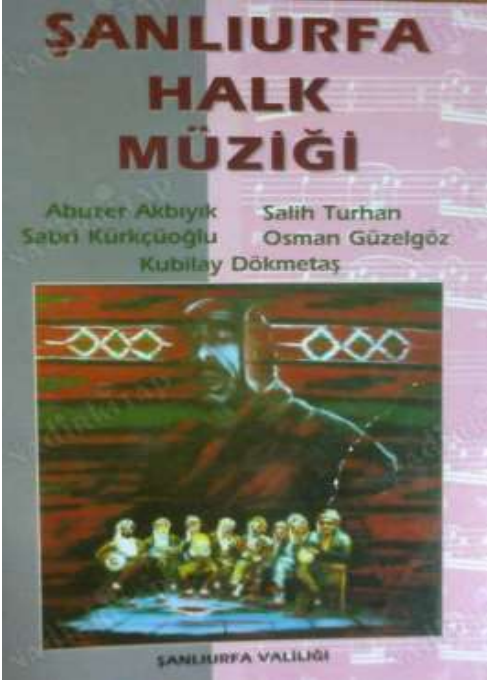
³³ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 13.11.2022.

Notalarıyla Uzun Havalarımız
Mustafa Özgül- Salih Turhan- Kubilay Dökmetaş
Cem Ofset, Ankara, 1996, 556 sayfa

Şekil 3. Diyarbakır Musikî Folkloru Başlıklı Kitabın Kapak Görseli

Diyarbakır Musikî Folkloru
Şevket Beysanoğlu- Salih Turhan- Kubilay Dökmetaş
Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları
Ankara, 1996, 205 sayfa

Şekil 4. Şanlıurfa Halk Müziği Başlıklı Kitabın Kapak Görseli

Şanlıurfa Halk Müziği

Abuzer Akbıyık- Salih Turhan - Sabri Kürkçüoğlu -
Osman Güzelgöz - Kubilay Dökmetaş

Şanlıurfa Valiliği Kültür Yayınları, Cem Ofset, Ankara, Ekim 1999, 664
sayfa

Şekil 5. Sivas Türküleri ve Oyun Havaları Başlıklı Kitabın Birinci Cildinin Kapak Görseli

Sivas Türküleri ve Oyun Havaları (Sözlü Kırık Havalar)

İhsan Öztürk- Salih Turhan - Kubilay Dökmetaş - Ahmet Turan Şan -
Uğur Kaya

Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları,

1. Cilt (A-F), Sivas, Eylül 2017

Şekil 6. Sivas Türküleri ve Oyun Havaları Başlıklı Kitabın İkinci Cildinin Kapak Görself

Sivas Türküleri ve Oyun Havaları (Sözlü Kırık Havalar)

İhsan Öztürk - Salih Turhan - Kubilay Dökmetaş - Ahmet Turan Şan - Uğur Kaya

Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları,
2. Cilt (G-Z), Sivas, Eylül 2017

Şekil 7. Sivas Türküleri ve Oyun Havaları Başlıklı Kitabın Üçüncü Cildinin Kapak Görşeli

Sivas Türküleri ve Oyun Havaları (Uzun Havalar-Oyun Havaları)

İhsan Öztürk - Salih Turhan - Kubilay Dökmetaş - Ahmet Turan Şan - Uğur Kaya

Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları,
3. Cilt, Sivas, Eylül 2017

Kubilay Dökmetaş'ın Kaset ve CD Albümleri

Kubilay Dökmetaş, sanat yaşamı boyunca TRT bünyesinde yaptığı kaset ve CD albüm çalışmalarıyla ilgili olarak şu bilgileri aktarmaktadır:

“TRT’den çıkan birçok kaset ve CD albümünde solo icra kayıtlarım yayımlandı. Bunun dışında yaklaşık elli adet radyo bandı (makara band) ses kaydım var. Solo türkü icralarımı TRT bünyesinde gerçekleştirdim ve bunlar da TRT arşivinde kaldı. Makara bantlara kayıtlı olan bu icralarım daha sonradan kasete ve CD’ye aktarıldı. Yaklaşık otuz kadar makara band varsa bir o kadar da kaset ve CD albümü var diyebilirim ses kayıtlarım için.”³⁴

³⁴ Kubilay Dökmetaş, Kişisel Görüşme, 13.11.2022.

Şekil 8. Kubilya Dökmetaş'ın da Yer Aldığı Asker Türküleri Başlıklı Kaset Albümü

-Asker Türküleri

Erdal Erzinca, Cengiz Özkan, Engin Arslan, Ayşegül Ulaş Özdemir, İsmail Hakkı Demircioğlu, **Kubilya Dökmetaş**, Tolga Sağ, Gülay, Yılmaz Çelik, Nida Ateş, Gülseren Tatlıpınar, Mehmet Çalması

Kalan Müzik 2003

Kırık Havalar						
1	Türkünü n Adı	Derleyen/ Kaynak Kişi	Notaya Alan	Yöresi	Maka mı	Repert uar No
2	Bir Ay Doğdu Başıma	Plaktan Yazıldı/Nuri Üstünses	Kubilya Dökmetaş	Sivas/ Divriği	Buselik	4877
3	Bu Dere Derin Dere	Plaktan Yazıldı/Cemil Cankat	Kubilya Dökmetaş	Şanlıurfa	Uşşak	3650
4	Bunca Kahrı Bunca Derdi	Plaktan Yazıldı/Aşık Daimi	Kubilya Dökmetaş	Erzincan	Hüseyini	3652
5	Çevliğin Düzünde Bir Kara Çalı	Erdem İlkaz/Abbas Yurt	Kubilya Dökmetaş/Er dem İlkaz	Erzincan	Uşşak	4929

6	Derman Arardım Derdime	Muzaffer Sarısözen/Zelih a Hatun	Kubilay Dökmetaş	Sivas	Segâh	4964
7	Dilber Yol Üstünü Kış Eylemişsin	Ankara Devlet Konservatuvarı /Aşık Veysel Şatıroğlu	Kubilay Dökmetaş/İhsan Öztürk	Sivas	Hüseyini	5163
8	Eski Libas Gibi Aşığın Gönülü	Kubilay Dökmetaş/Fezullah Çınar	Kubilay Dökmetaş	Sivas	Hüseyini	4876
9	Gemiye Bineceğim	Kubilay Dökmetaş/Kemani Fatma Hanım	İlkim Eylül İlk	İstanbul	Saba	5013
10	Kara Ola Böyle Yazı	Kubilay Dökmetaş/Zaralı Halil Söyler	Kubilay Dökmetaş/İhsan Öztürk	Sivas	Gülizar	5165
11	Sabah Oldu Şavkın Batmaz	Plaktan Yazıldı/Nuri Üstünces	Kubilay Dökmetaş	Sivas	Hüseyini	4334
12	Seher Vakti Kalkan Kervan	Plaktan Yazıldı/Aşık Davut Sulari	Kubilay Dökmetaş/Ergin Değirmenci	Erzincan/Tezcan	Karçıgar	3632
13	Siyahtır Kaşların Hatmi Yüzlerin	Muammer Sun /Ali Hüseyin Erdoğan	Kubilay Dökmetaş	Tunceli	Hüseyini	5183
14	Şu Gelen Kimin Gülü (Şevko)	Ömer Önderoğlu/Yöre Ekibi	Altan Demirel &Kubilay Dökmetaş	Mardin	Uşşak	4799
15	Türk Milleti Türk Milleti (Cumhuriyet Türküsü)	Muzaffer Sarısözen&Halil Bedii Yönetken&Rıza Yetişen&Arif Etikan/ Aşık	Kubilay Dökmetaş	Sivas	Hüseyini	5162

		Veysel Şatioğlu				
1 6	Ya Bülbül Güle Kon Dikene Konma	Abuzer Akbıyık/Mahmut Güzelgöz	Kubilay Dökmetaş	Şanlıurfa	Rast	4048
1 7	Yeni Cami Avlusunda	Kubilay Dökmetaş/Hüseyin Yalıtık	İhsan Öztürk	Rumeli	Segâh	4998

Şekil 9. Kubilay Dökmetaş'ın da Yer Aldığı Asker Türküleri Başlıklı CD Albümü

-Asker Türküleri

Erdal Erzincan, Cengiz Özkan, Engin Arslan, Ayşegül, Ulaş Özdemir, İsmail Hakkı Demircioğlu, **Kubilay Dökmetaş**, Tolga Sağ, Gülay, Yılmaz Çelik, Nida Ateş, Gülseren Tatlıpınar, Mehmet Çalmaşır

-Karlı Dağlar Karanlığın Bastı mı?.. | Kubilay Dökmetaş

Kalan Müzik 2003

Kubilay Dökmetaş'ın Derlediği Türküler

Kubilay Dökmetaş, sanatsal yaşamı boyunca Anadolu'nun farklı yörelerinden çeşitli türküler derlemiş ve bu anonim eserleri Türk halk müziği repertuarına kazandırmıştır. Sanatçının derlediği kırık hava, oyun havası ve zeybek

türlerindeki 17 adet Türk halk müziği eserlerinin genel bilgilerini içeren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Kubilay Dökmetaş Tarafından Derlenen Kırık Havalar, Oyun Havası ve Repertuvar Dışı Türkü

Oyun Havaları						
	Türkünün Adı	Derleyen/Kaynak Kişi	Notaya Alan	Yöresi	Makamı	Repertuar No
1	Bıçak Oyunu Elâzığ Zeybeği	TRT Müzik Daire Başkanlığı Thm Müdürlüğü /Yöre Ekibi	Kubilay Dökmetaş	Elâzığ	Buselik	455

Uzun Havalar						
	Türkünün Adı	Derleyen/Kaynak Kişi	Notaya Alan	Yöresi	Makamı	Repertuar No
1	Ayağında Çizma Burnunda Hızma	Kubilay Dökmetaş/Ahmet Cankat	----	Şanlıurfa	----	55
2	Değme Tabip Değme Yaram Çok Derin	Kubilay Dökmetaş/Kemal Çıgırık	----	Malatya	----	591
3	Diyarbakır Dağı Dumandır	Kubilay Dökmetaş/Nurettin Dadaloğlu	Kubilay Dökmetaş	Diyarbakır	Hüseyni	598
4	Hasret Kaldım Sadık Yara	Yusuf Tapan	Kubilay Dökmetaş	Malatya	-----	642
5	Kara Kaşlar Siyah Gözler Bedir Üze	Kubilay Dökmetaş/Aşık Davut Sulari	-----	Erzincan	Uşşak	659

6	Kösedag Yücedir Zara Engini	Kubilay Dökmetaş/Zaralı Halil Söyler	-----	Sivas	----	293
7	Şu Yaylanın Günden Yüzü	Kubilay Dökmetaş&İhsan Öztürk/Medine Köseoğlu	-----	Sivas	-----	354
8	Üzüm Sepetini İndirdim Düze	Kubilay Dökmetaş/Servet Ünsal	Ahmet Turan Şan	Sivas	Hüseyini	411
9	Yaradan Haber Gelmez Yaradan	Kubilay Dökmetaş/Kapla n Tarsuslu	-----	Adana	-----	739
1 0	Yaylalar Yaylalar Yüce Yaylalar	Kubilay Dökmetaş/Fevzi ye Dökmetaş	Ahmet Turan Şan	Sivas	Muhayyer	366

Repertuar Dışı

	Türkünün Adı	Derleyen/Kaynak Kişi	Notaya Alan	Yöresi	Makamı	Repertuar No
1	Dönerim Bakarım Yarım Görünür	Kubilay Dökmetaş/Bayburtlu Aşık Rıdvan	Necdet Kurt	Bayburt	Karcıgar	718

SONUÇ

Türk halk müziği geçmişten günümüze dek dinamik yapısını korumuş, değişen coğrafi etmenlere ve teknolojik yeniliklere rağmen geleneksel üslubunu ve tavrını bugüne dek usta sanatçılar nezdinde yaşatmıştır. Bu bağlamda gönüllü ve emektar Türk halk müziği sanatçıları, Anadolu toplumunun kültürel değerlerini kayıt altına almayı ve halka sunmayı da ihmal etmemişlerdir.

Bu bağlamda, Türk halk müziğinin gönüllü ve emektar sanatçılarından birisi olan Kubilay Dökmetaş da geleneksel bir ortam içerisinde yetişmiş ve halk müziği kültürünü insanlara doğru kaynaklardan aktarmayı başarmıştır. Sanatçının Türk halk müziği içerisinde sadece icra anlamında eğilimleri olmamış, ayrıca Türk halk kültürü ürünlerinin ve öğelerinin kamuya tanıtılıp yansıtılması anlamında da icracılığı, sanatçılığı, araştırmacılığı, arşivciliği ve derlemeciliğiyle çok önemli katkılarda bulunmuştur. Kubilay Dökmetaş bu verileri elde ederken

tıpkı bir arkeolojik kazı itinası ve hassasiyetiyle yola çıkmış ve sanatsal yaşamı doğrultusundaki tüm zamanını ve enerjisini Anadolu halk kültürüne sarfetmiştir. Sanatçı, farklı yörelerden derlediği türküler ve arşivine aldığı plak ve kitaplar sayesinde Türk halk müziği kültürüne yönelik aktarıcı ve koruyucu bir rol üstlenmiştir.

Kubilay Dökmetaş Türk halk kültürünün ve halk müziğinin yayılması ve yaşatılması amacıyla birbirinden farklı il ve ilçelerde ve hatta Türkiye dışında Avrupa ve dünya ülkelerinde çok sayıda konserler vererek Türk halk müziği geleneğini tanıtmaya ve yaşatmaya çalışmıştır. Bununla birlikte sanatçı, var olan kültürel değerleri hazırladığı televizyon ve radyo programları ile birlikte kendi sesiyle yaptığı müzikal icralar aracılığıyla Anadolu insanının belleğine kodlamıştır. Türk halk müziğine gönüllü olarak hizmet etmekte olan Kubilay Dökmetaş gerek bireysel ve gerekse toplumsal mecalarda zengin bilgi birikimini ve deneyimlerini paylaşmayı sürdürmektedir. Kubilay Dökmetaş sahip olduğu zengin ve kapsamlı Türk halk müziği arşivinin toplumun yararına hizmet etmesi düsturunu benimsemiş ve bu bağlamda arşivindeki verilerin insanlarla paylaşılması ve devlet erkânı tarafından koruma altına alınması gerektiğine dikkat çekmiştir.

Öneriler

Kubilay Dökmetaş'ın sesiyle yaptığı Türk halk müziği eser icralarının akademik çalışmalar ekseninde ayrıntılı müzikal analizlerinin yapılması, sanatçının Türk halk müziğine ilişkin zengin bilgi birikiminin ve deneyimlerinin bireysel görüşmeler aracılığıyla kayıt altına alınması önerilmektedir. Ayrıca sanatçının kişisel arşivinin dijital ortama aktarılarak gerekli tasniflerin yapılması ve bu kapsamlı arşivin Türk halk müziği alanına yönelik çalışan akademisyenlerin, araştırmacıların, sanatçıların ve öğrencilerin hizmetine sunulması da önerilmektedir. Buna ek olarak, Kubilay Dökmetaş gibi değerli sanatçıların üniversitelerin halk kültürü araştırmaları merkezleri ve müzikle ilgili birimleri tarafından davet edilerek kendileri ile yüz yüze veya online olarak müzik söyleşileri, konferansları ve webinarları yapılabilir. Kubilay Dökmetaş gibi önemli sanatçılarla yapılacak bu tür müzikal etkinlikler, üniversitelerin konservatuvar birimleri ile güzel sanatlar fakültesi müzik/müzikoloji ve eğitim fakültesi müzik öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin Türk halk müziği kültürünün ve bilincinin yükselmesine ve söz konusu öğrencilerin Türk halk müziğini doğru, sağlıklı ve geleneğe uygun bir şekilde öğrenip özümsemelerine yönelik önemli katkılar sağlayabilir.

KAYNAKÇA**Kişisel Görüşmeler**

DÖKMETAŞ, Kubilay, TRT Ankara Radyosu Emekli Ses Sanatçısı. [17.08.2022 ve 13.11.2022 Tarihlerinde Yüz Yüze ve Telefon Aracılığıyla Yapılan Kişisel Görüşme]

GÜL, Ali, Haydar, TRT Ankara Radyosu Ses Sanatçısı. [30.10.2021 Tarihinde Telefon Aracılığıyla Yapılan Kişisel Görüşme]

ÖZBEK, Mehmet, Avni, TRT İstanbul Radyosu Ses Sanatçısı ve Folklor Araştırmacısı. [30.10.2021 Tarihinde Telefon Aracılığıyla Yapılan Kişisel Görüşme]

İnternet Kaynakları

Biyografya (t.y.). *Kubilay Dökmetaş*, Erişim Tarihi: 13 Ekim 2022, Erişim Adresi: <https://www.biyografya.com/biyografi/7481>,

<https://web.archive.org/web/20211129105439/https://www.biyografya.com/biyografi/7481>

BOZALİOĞLU, Y. K. (t.y.). *Eğitimci Araştırmacı Derlemeci Kubilay Dökmetaş*, Erişim Tarihi: 13.10.2022, Erişim Adresi: https://www.sehrisivas.com/folklor_arastirmacilari/kubilay-dokmetas-egitimci-arastirmaci---derlemeci--zara_229.html,

https://web.archive.org/web/20221117113606/https://www.sehrisivas.com/folklor_arastirmacilari/ku-bilay-dokmetas-egitimci-arastirmaci---derlemeci--zara_229.html

BOZALİOĞLU, Y. K. (t.y.). *Türk Halk Müziği Sanatçısı Kubilay Dökmetaş'ın Televizyon ve Radyo Programları ve Konserleri*, Erişim Tarihi: 13.10.2022, Erişim Adresi: https://www.sehrisivas.com/sivas_makaleleri/turk-halk-muzigi-sanatcisi-kubilay-dokmetasin-televizyon-ve-radyo-programlari-ve-konserleri_1462.html,

https://web.archive.org/web/20221117114324/https://www.sehrisivas.com/sivas_makaleleri/turk-halk-muzigi-sanatcisi-kubilay-dokmetasin-televizyon-ve-radyo-programlari-ve-konserleri_1462.html

Türkübey (t.y.). *Kubilay Dökmetaş'ın Biyografisi*, Erişim Tarihi: 13.10.2022, Erişim Adresi: <https://turkubey.com/kubilaydokmetas.html>,

<https://web.archive.org/web/20221117114516/https://turkubey.com/kubilaydokmetas.html>